

УДК 811.111'243.1:004(075)

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.1/44>**Руднянин О. І.**

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Мельник Н. М.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Поміркована Т. В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

АДАПТАЦІЯ СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ: РОЗВИТОК НАВИЧОК ГОВОРІННЯ

У статті досліджуються сучасні стратегії викладання англійської мови професійного спрямування для майбутніх ІТ-фахівців, зокрема в контексті розвитку навичок говоріння. Зосереджено увагу на важливості інтеграції технічного контенту з мовним навчанням, що є необхідним для ефективної професійної комунікації в ІТ-сфері. Оскільки англійська мова стала основною мовою міжнародного спілкування, особливо в технічних сферах, зокрема в ІТ, вона відіграє ключову роль у розвитку кар'єри фахівців. У зв'язку з цим актуальним є питання адаптації методик навчання англійської мови для студентів ІТ-спеціальностей, зокрема для розвитку мовних навичок, які забезпечать ефективну комунікацію в професійному середовищі. Проблема потреби в такому адаптованому навчанні є важливою, адже традиційні методи навчання іноземних мов не відповідають специфічним вимогам, що виникають при підготовці ІТ-фахівців, де ключову роль відіграє технічна лексика та професійний жаргон.

У статті досліджується необхідність впровадження сучасних методик викладання англійської мови професійного спрямування (ESP), зокрема в контексті ІТ, з метою досягнення високої ефективності навчального процесу. Зокрема, акцентується увага на важливості технологічних ресурсів і стратегій, які є ефективними інструментами для розвитку мовної компетенції студентів ІТ-спеціальностей. Автори зазначають, що викладачі повинні створювати підтримуюче і безпечне навчальне середовище, яке мотивуватиме студентів до активної мовної практики, сприяючи використанню нових лексичних одиниць у реальних професійних контекстах. Крім того, важливим є врахування міжкультурних аспектів та специфіки професійної комунікації в умовах глобалізованого ІТ-середовища. Автори пропонують методи подолання бар'єрів у вивченні англійської мови для ІТ-спеціалістів та підкреслюють значення розвитку мовної свідомості у студентів, що дозволить їм ефективно взаємодіяти в міжнародних командах, вести переговори, презентувати свої ідеї та продукти.

Ключові слова: викладання англійської мови, професійне спрямування, ІТ-фахівці, навички говоріння, глобалізація, міжкультурна комунікація, мовна свідомість.

Постановка проблеми. У сфері інформаційних технологій (ІТ), що стрімко розвивається, вміння ефективно спілкуватися англійською стало однією з основних навичок для професіоналів, які прагнуть досягти успіху на міжнародному ринку праці. Оскільки англійська мова стала основним інструментом комунікації в ІТ-сфері, надзвичайно важливо, щоб вищі навчальні заклади адаптували свої методи викладання з урахуванням специфічних потреб майбутніх ІТ-спеціалістів. Англійська мова за професійним спрямуванням (ESP), осо-

бливо в контексті ІТ, вимагає цілеспрямованого підходу, який виходить за межі загального мовного навчання, орієнтуючись на технічну лексику, специфічні стилі спілкування та професійні практики цієї галузі.

Традиційні методи викладання мови не завжди відповідають практичним потребам студентів у таких спеціалізованих сферах, як ІТ. Тому сучасні стратегії навчання повинні бути адаптовані таким чином, щоб поєднувати технічний контент з вивченням мови, створюючи для студентів

середовище, яке сприяє зануренню та реальному контексту. Такий підхід не лише покращує технічні знання студентів, але й дозволяє їм ефективно адаптуватися до професійного світу, працювати в міжнародних командах та бути в курсі останніх тенденцій і технологій галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки ІТ-індустрія швидко розвивається, вміння ефективно спілкуватися англійською мовою у професійному контексті стає необхідністю для майбутніх спеціалістів. Останні наукові дослідження в цій сфері спрямовані на адаптацію стратегій викладання з урахуванням специфічних вимог цієї галузі. Зокрема, увага зосереджена на розвитку мовних навичок, особливо говоріння, з акцентом на технічну лексику, професійні стилі комунікації та міжкультурні аспекти, що виникають у глобальному середовищі. Серед іноземних науковців, які присвятили свої роботи вивченню методів викладання англійської мови за професійним спрямуванням (ESP) є Г.Бастуркмен [1], В.Канезе [3], Дж.Ечеварріа [5], Г.Лалвані [6], С.Спеціні [7], які досліджують глобальну перспективу викладання англійської мови, акцентуючи увагу на важливості адаптації мовних стратегій до культурних та професійних особливостей студентів, особливо у контексті англійської мови для спеціальних цілей. Дану тему вивчають й українські дослідники: Ю.Скиба у статті «Англійська мова для професійних цілей: новітні підходи до навчання» (2020), І.Нікітенко у роботі «Викладання англійської мови для ІТ-спеціалістів: принципи та методи» (2021), І.Білан у праці «Психолого-педагогічні аспекти викладання англійської мови для ІТ-фахівців» (2021) та ін.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження того, як сучасні стратегії викладання можуть бути адаптовані для курсів англійської мови професійного спрямування для студентів ІТ-спеціальностей, зокрема акцентуючи увагу на стратегії розвитку їхніх мовних навичок для професійного успіху. Для цього буде розглянуто ключові методи, принципи викладання англійської мови професійного спрямування, а також концепції навчання студентів в глобальному контексті. Це дослідження допоможе подолати розрив між мовним навчанням і технічними знаннями і сприяти тому, щоб майбутні ІТ-фахівці були добре підготовлені для успішної роботи в глобалізованому та технологічно розвиненому світі.

Виклад основного матеріалу. Навчання розмовним навичкам студентів ІТ-спеціальностей ставить перед ними унікальні завдання через спе-

цифіку вимог до їхньої академічної та професійної підготовки. На відміну від загальних курсів англійської мови, де основна увага приділяється повсякденному спілкуванню, курси англійської професійного спрямування (ESP) для ІТ-студентів вимагають освоєння технічної лексики, специфічного жаргону та стилів спілкування, що використовуються в ІТ-галузі. Більше того, багато студентів ІТ-програм зосереджуються на розвитку технічних навичок, часто ігноруючи значення мовних, зокрема розмовних. Тому дуже важливо, щоб викладачі створювали середовище, яке мотивує студентів практикувати говоріння в професійному контексті, поєднуючи із розвитком навичок говоріння на різні тематики повсякденного життя.

Існують кілька основних проблем, з якими можуть зіштовхнутися викладачі при навчанні англійської мови професійного спрямування для студентів ІТ:

1. *Недостатня практика мовлення в реальних ситуаціях:* Багато студентів ІТ-спеціальностей не мають достатньо можливостей для регулярного спілкування англійською мовою, зокрема в технічному контексті. Це обмежує їхню здатність удосконалювати навички говоріння в реальних ситуаціях. Відсутність досвіду обговорення технічних питань англійською мовою може створювати труднощі в застосуванні мови в професійному середовищі.

2. *Страх помилок:* Однією з основних перешкод на шляху розвитку навичок говоріння є страх робити помилки, особливо у використанні технічних термінів. Студенти можуть відчувати невпевненість у своїх знаннях або переживати через неправильне використання спеціалізованої лексики, що перешкоджає їхній активній участі в обговореннях. Це, в свою чергу, знижує їхню здатність висловлюватися чітко та впевнено.

3. *Недостатнє забезпечення університетів доступами до платних новітніх ресурсів:* Багато університетів з обмеженим бюджетом, особливо у складний час сьогодення, не можуть дозволити собі регулярне оновлення техніки або придбання нових програмних засобів. Це означає, що студенти змушені працювати з усталеними, менш ефективними інструментами, що не відповідають потребам сучасної ІТ-галузі, що, в свою чергу, знижує їхню конкурентоспроможність. Наприклад, інтерактивні платформи для навчання, симулятори та програмне забезпечення для перекладу технічних термінів, а також інші інструменти для розвитку навичок письмового та усного спілкування на професійному рівні.

Для ефективного подолання цих труднощів важливо застосовувати сучасні стратегії викладання, які також сприяють розвитку розмовних навичок у студентів ІТ. Ці методи повинні не лише орієнтуватися на мовне освоєння, але й інтегрувати технічний контент, щоб навчальний процес був цікавим і корисним.

Виділимо декілька методів розвитку навиків говоріння, які допоможуть подолати вищенаведені проблеми:

1. Створення мовних клубів і груп для спілкування: Викладач може організувати зустрічі студентів, на яких вони будуть практикувати англійську мову в неформальних обговореннях, включаючи технічні теми. Це можна робити навіть без спеціальних ресурсів, залучаючи студентів до активної комунікації.

2. Рольові ігри та симуляції: Важливо створювати ситуації, наближені до реальних, для розвитку мовлення. Викладач може організувати рольові ігри, де студенти виконуватимуть ролі фахівців і вирішуватимуть технічні завдання на англійській мові. Такий акцент на комунікації сприяє розвитку особистості студентів, допомагаючи їм зрозуміти, ким вони є зараз і ким стануть у майбутньому. Цей підхід до навчання підкреслює гуманістичну складову викладання мови, яку можна використовувати для поглибленого фокусу на міжособистісному спілкуванні.

3. Онлайн-ресурси та платформи для спілкування: Викладач може запропонувати студентам безкоштовні платформи, де вони можуть спілкуватися англійською. Наприклад, за допомогою чатів і форумів на таких платформах, як Reddit, Stack Overflow або спеціалізовані форуми для ІТ-фахівців. За допомогою таких сучасних освітніх платформ, як Udemy, Coursera, edX, Codecademy, FutureLearn, YouTube-канали, що пропонують курси для ІТ-спеціалістів на англійській мові та ін. студенти можуть знаходити цікаві безкоштовні курси англійською мовою для професійного розвитку.

4. Використання проектною роботи: Студенти можуть працювати над проектами, обговорюючи їх в англомовних групах, що дозволяє їм використовувати технічну лексику в реальному контексті.

З метою побудови взапорозуміння та довіри зі здобувачами освіти, викладачі повинні врахувати також і їхні особисті інтереси, щоб ефективно допомагати їм у навчанні, під час якого вони не боятимуться відповідати, висловлювати власні думки, а помилки сприйматимуться як частина

навчального процесу. Це допоможе студентам зняти психологічний бар'єр.

Щоб розвинути свої навички говоріння, студенти повинні говорити іноземною мовою багато разів на день у значущих інтеракціях [2]. Для цього студенти не мають відчувати надмірної скруті чи тривоги. Викладачі можуть допомогти студентам говорити, створюючи сприятливе, доброзичливе середовище, де вони почуваються комфортно і можуть набутися впевненості [4]. Такі емоційно безпечні місця допомагають студентам зменшити їхні страхи перед спілкуванням і знизити рівень тривожності. Це, в свою чергу, знижує їхній афективний фільтр – тим самим мінімізуючи невидимий бар'єр для говоріння. У такому сприятливому середовищі більшість студентів, які вивчають іноземну мову, отримують можливість брати на себе ризики, пов'язані з використанням нових звуків, слів та речень. Таким чином, беручи участь в автентичному усному спілкуванні, студенти поступово розвивають свої навички говоріння та досягають прогресу на шляху до ефективного володіння мовою. Ці автентичні взаємодії найкраще досягаються за допомогою цікавих інтерактивних методів, які, в свою чергу, слугують стратегіями для навчання говоріння [7, 479].

Взаємодія в аудиторії вважається автентичною, коли студенти беруть участь один з одним у цікавих розмовах на цікаві теми [5]. Під час такої автентичної взаємодії студенти використовують нові мовні структури, щоб поділитися особистими інтересами, дослідити тематику, проаналізувати поточні події та висловити свою думку [2].

Викладачі повинні надавати пріоритет мовній компетенції своїх учнів – їхньому знанню стратегій ведення переговорів і прагматики – простим знанням норм і конвенцій мови [7, 478]. Отже, викладачам потрібні стратегії, які допоможуть їхнім студентам розвинути не тільки вміння спілкуватися, а й мовну свідомість, риторичну чутливість і стратегії ведення переговорів, щоб їхні студенти могли краще орієнтуватися в різноманітних комунікативних практиках і соціальних відносинах у глобалізованому світі.

Прийняття міжнародної або глобальної перспективи у викладанні англійської мови має педагогічні наслідки щодо того, як включити ці різні аспекти в заняття з англійської мови професійного спрямування. Вони включають (але не обмежуються) наступним:

1. Сприяння багатомовності та мультикультуралізму: Підвищення обізнаності щодо мовних варіацій та використання мов для всіх студентів,

прийняття локалізованого мовного планування та політики, які забезпечують рівний доступ до вивчення англійської мови.

2. Критично поглянути на дискурси навколо викладання англійської мови [3, 41]: Критичне осмислення дискурсів навколо викладання англійської мови означає аналіз того, як і чому англійська мова вивчається, а також які соціальні, культурні та політичні сили впливають на цей процес. Важливо усвідомлювати, що викладання англійської мови не є нейтральним процесом. Відношення до мови, її варіантів та її вивчення формується під впливом глобальних та локальних політичних і культурних дискурсів.

Щоб задовольнити ці потреби викладачів англійської мови професійного спрямування, Міжнародна асоціація TESOL. International представила шість основних принципів зразкового викладання англійської мови. Ці шість принципів ґрунтуються на багаторічних дослідженнях у галузі мовної педагогіки та теорії засвоєння мови:

Принцип 1. Знати своїх студентів.

Принцип 2. Створювати умови для вивчення іноземної мови.

Принцип 3. Розробляти якісні заняття для розвитку мови.

Принцип 4. Адаптувати проведення занять за потребою.

Принцип 5. Моніторити та оцінювати мовний розвиток студентів.

Принцип 6. Залучати та співпрацювати в межах спільноти практиків [3, 41].

Ґрунтуючись на цих принципах, викладачі отримують інструменти для розуміння як теоретичних і концептуальних питань, пов'язаних з викладанням англійської мови у глобальному контексті, так і педагогічних чи методичних викликів, які допоможуть їм стати ефективними викладачами у складних умовах.

Представимо деякі ключові концепції викладання англійської мови в глобальному контексті:

1. Викладання англійської мови в сучасному глобалізованому та взаємопов'язаному світі вимагає розуміння культурного розмаїття та міжкультурної комунікації.

2. Викладачі повинні знати про мовні та культурні відмінності в англослов'янському світі та вміти адаптувати підходи до викладання відповідно до потреб різних студентів.

3. Викладачі англійської мови повинні розвивати мовну обізнаність, риторичну чутливість та стратегії ведення переговорів, а також сприяти розвитку багатомовності та мультикультурності,

приймати місцеву політику рівного доступу та критично ставитися до дискурсів, пов'язаних з викладанням англійської мови [3, 45].

Статус англійської як міжнародної мови вимагає підвищеної обізнаності щодо того, що і де є доречним. Ефективна комунікація вимагає, щоб користувачі мови були обізнані з граматичними структурами, особливостями вимови та вживанням словника, а також із соціокультурними ефектами, які спричиняє мова при використанні та інтерпретації в різних контекстах. Оскільки мова нерозривно пов'язана з суспільством, студенти повинні вміти аналізувати не лише відмінності між рідною мовою та мовою, яку вивчають, але й способи, якими дана мова функціонує в різних комунікативних контекстах.

Щоб зрозуміти мовну свідомість, ми повинні спочатку визнати складність використання мови як «динамічною і потужною, рідко прямолінійною чи вільною від цінностей» [6, 140].

Таке визнання розглядає мову як таку, що постійно змінюється і перебуває під впливом організованого суспільства в певний час і в певному просторі. Вона також розглядає мову як таку, що використовується в конкретному контексті і виникає в результаті мовного вибору, зробленого учасниками.

Висновки. Отже, адаптація сучасних стратегій викладання англійської мови професійного спрямування для майбутніх ІТ-фахівців вимагає глибшого розуміння мовної свідомості та впливу контексту на мовні вибори. Щоб ефективно розвивати навички говоріння у студентів ІТ-спеціальностей, важливо враховувати, що мова є динамічною і постійно змінюється залежно від соціальних, культурних та професійних обставин. Для майбутніх ІТ-фахівців це означає, що при викладанні англійської мови професійного спрямування, особливо в контексті розвитку навичок говоріння, потрібно враховувати специфічні мовні варіації, технічну лексику та професійні терміни, які використовуються в різних частинах світу. Студенти повинні бути готові до комунікації в міжнародному середовищі, де англійська мова адаптується в залежності від культурних і професійних контекстів. Це підвищує необхідність не лише розвитку мовних навичок, але й розуміння того, як мовні вибори впливають на ефективність професійної комунікації в ІТ-сфері.

Викладачі повинні сприяти розвитку мовної свідомості студентів, допомагаючи їм розуміти, як і чому відбуваються зміни в мові, що використовуються в ІТ-середовищі, і як їх враховувати при

спілкуванні з колегами, клієнтами та партнерами з різних країн.

Навички професійного спілкування англійською мовою мають кілька переваг для майбутніх ІТ-фахівців:

1. Покращена комунікація в міжнародних командах: ІТ-проекти часто передбачають співпрацю з фахівцями з різних країн. Впевнене володіння англійською мовою гарантує, що студенти зможуть ефективно брати участь у роботі міжнародних команд, вести переговори та презентувати ідеї.

2. Підвищення шансів на працевлаштування: Роботодавці в ІТ-індустрії цінують комунікативні навички, зокрема, здатність пояснювати складні технічні поняття неспеціалістам. Студенти з сильними ораторськими здібностями краще підготовлені до успіху на співбесідах, презентаціях та професійних дискусіях.

3. Підвищення професійного авторитету: Ефективні комунікативні навички сприяють під-

вищенню довіри до ІТ-спеціаліста на зустрічах, конференціях та у спілкуванні з клієнтами. Здатність чітко і впевнено формулювати ідеї має вирішальне значення для кар'єрного зростання.

Впровадження сучасних стратегій викладання на курсах англійської мови професійного спрямування для студентів ІТ-спеціальностей з акцентом на розмовні навички є важливим для підготовки їх до успіху в глобальній ІТ-індустрії. Навчання, орієнтоване на завдання, інтеграція змісту та мови, симуляційні вправи, спільне навчання та використання технологій – все це сприяє створенню динамічного навчального середовища, в якому студенти можуть розвивати впевненість та компетентність, необхідні для професійного спілкування. Адаптуючи методи навчання до специфічних потреб студентів ІТ-спеціальностей, майбутні фахівці будуть не лише технічно грамотними, але й здатними орієнтуватися у вимогах взаємопов'язаного та багатомовного світу.

Список літератури:

1. Basturkmen, H., Elder, C. English for Specific Purposes in Global Contexts: Teaching Strategies and Trends), 2023. P. 40.
2. Brown, H.D., Lee, H. Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy. 41st ed. Pearson, 2015.
3. Canese, V. The Teaching of English in Global Contexts. In V.Canese & S.Spezzini (Eds.), Teaching English in Global Contexts, Language, Learners and Learning. Editorial Facultad de Filosofia, UNA, 2023. Pp. 39–47. https://doi.org/10.47133/tegc_ch01
4. Echevarria, J., Vogt, M.E., Short, D.J., Toppel, K. Making content comprehensible for multilingual learners: The SIOP Model. 6th ed. Pearson, 2023.
5. Hill, J.D., de Miller, K.B. Classroom instruction that works with English language learners. 2nd ed. Association for Supervision and Curriculum Development, 2013.
6. Lalwani, H. Building Language Awareness. In V.Canese & S.Spezzini (Eds.), Teaching English in Global Contexts, Language, Learners and Learning (pp. 136–144). Editorial Facultad de Filosofia (UNA), 2023. Pp. 136–144. https://doi.org/10.47133/tegc_ch10
7. Spezzini, S. Strategies to Teach Speaking. In V.Canese & S.Spezzini (Eds.), Teaching English in Global Contexts, Language, Learners and Learning. Editorial Facultad de Filosofia, 2023. Pp. 477–494. https://doi.org/10.47133/tegc_ch40

Rudnianyn O.I., Melnyk N.M., Pomirkovana T.V. ADAPTATION OF MODERN ESP TEACHING STRATEGIES FOR FUTURE IT SPECIALISTS: DEVELOPMENT OF SPEAKING SKILLS

The article explores modern strategies for teaching ESP to future IT professionals, in particular in the context of developing speaking skills. Attention is focused on the importance of integrating technical content with language learning, which is necessary for effective professional communication in the IT field. As English has become the main language of international communication, especially in technical fields, including IT, it plays a key role in the development of professionals' careers. In this regard, the issue of adapting English language teaching methods for IT students, in particular for the development of language skills that will ensure effective communication in a professional environment, is relevant. The need for such adapted teaching is important because traditional methods of teaching foreign languages do not meet the specific requirements of training IT specialists, where technical vocabulary and professional jargon play a key role.

The article explores the need to introduce modern methods of teaching ESP, specifically in the context of IT, in order to achieve high efficiency of the educational process. In particular, attention is focused on the importance of technological resources and strategies that are effective tools for developing the language competence

of IT students. The authors note that teachers should create a supportive and safe learning environment that will motivate students to engage in active language practice, promoting the use of new vocabulary in real professional contexts. In addition, it is important to take into account intercultural aspects and the specifics of professional communication in a globalized IT environment. The authors propose methods for overcoming barriers to learning English for IT professionals and emphasize the importance of developing students' language awareness, which will allow them effectively interact in international teams, negotiate, and present their ideas and products.

Key words: *teaching English, specific purposes, IT specialists, speaking skills, globalization, intercultural communication, language awareness.*